

ANAÇOK

ANADOLU ÇOCUK YARDIM EĞİTİM KÜLTÜR SAĞLIK VAKFI
Анатолийский фонд помощи детям в области образования, культуры и здоровья
ANATOLIAN CHILDREN AID EDUCATION CULTURE AND HEALTH FOUNDATION
ANATOLISCHE KINDERHILFE BILDUNGS- KULTUR- UND GESUNDHEITSTIFTUNG

* Halkalı Merkez Mahallesi, 1. Posta Sokak No12 Cadde 24, Rezidans-Building 17. Stock/Kat d191,
[TR-34303] KÜÇÜKÇEKMECE / İSTANBUL – TÜRKİE

* Yukarı Öveçler, Cevizlidere Cd. 3/12, Pembe Köşk Apt., [TR-06460] BALGAT - Çankaya / ANKARA – TÜRKİE

İSTANBUL, 22.01.2026 SFI – Milletvekili yükümlüdür

ANACOK AKADEMİSİ:

Sorun: Devletin Uluslar sözleşmesi zorunlu ve derhal sınırlar içinde kabul edilmiş kamu kapsamında **ihlal eden eylemleri**

Yasaların, idarenin ve mahkemelerin Uluslar sözleşmesi **aykırı fiillerde yetersiz kaldığı durumlarda, hukukun üstünlüğünün ihlal edildiğine dair bir şikayet söz konusu olduğunda, Parlamento neden doğrudan ve zorunlu olarak hizmet ve teknik denetimden sorumlu ve yükümlüdür?**

GG = Almanya Federal Cumhuriyeti Temel Kanunu

Kuvvetler ayrılığı ve güçler bölüşümü gerekçelerinin Uluslar sözleşmesi aykırı olmasının nedenleri.

Uluslar sözleşmesi kapsamındaki insan hakları (Temel Yasa'nın 1. ve 25. maddeleri), devlet tarafından yasaları düzenleyen yasal çerçevede öncelikli olarak doğrudan ve zorunlu bir şekilde uygulanmalıdır.

Almanya Federal Cumhuriyeti Temel Yasası'nın 1. Maddesi

(1) İnsan onuru dokunulmazdır. **Ona saygı göstermek ve onu korumak tüm devlet otoritelerinin görevidir.**

(2) Bu nedenle Alman halkı, her insan topluluğunun, dünyadaki barışın ve adaletin temeli olarak insan haklarının dokunulmaz ve devredilemez olduğunu kabul eder.

doğrudan uygulanabilir kanun olarak yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlayacaktır .

Almanya Federal Cumhuriyeti Temel Yasası'nın 25. Maddesi

Uluslar sözleşmesi genel kuralları, federal hukukun ayrılmaz bir parçasıdır. Kanuni mevzuattan önceliklidirler ve federal bölge sakinleri için **doğrudan hak ve yükümlülükler yaratırlar .**

1. Başlangıç noktası: Uluslar sözleşmesi devlet sorumluluğu – devlet tek bir varlıktır.

Uluslar sözleşmesi sorumluluk ve yükümlülükler alanında gçler ayrılığı yoktur.

BM'nin 56/83 sayılı Kararının 1-3. Maddelerine göre :

- Devlet tek bir varlık olarak hareket eder.
- Yasama, yürütme ve yargı organları birbirinden ayrılamaz .
- eylemleri ve ihmalleri devlete atfedilebilir.

Uluslar sözleşmesi kapsamındaki devlet sorumluluğuna ilişkin olarak, ulusal bir yükümlülüğün ihlaliyle sorumluluğu tetiklenen devlet, zarara neden olan ihlalin yasama, yargı veya yürütme organına atfedilip atfedilmediğine bakılmaksızın tek bir varlık olarak kabul edilir (ECJ - 224/01, paragraf 44, Brasserie du pcheur ve Factortame kararı (paragraf 34)). Tazminat işlemlerinde devlet sorumluluğu reddedildiğinden, herhangi bir devlet organının davranışı, organın...

**Yasama görevleri,
yürütme gücü,
içtihat
veya diğer görevleri yerine getirir
devlet yapısı içindeki konumu,
ve merkezi hkmetin bir organı olup olmadığı
veya devletin bölgesel bir birimi.**

Bir organ, devletin i hukuku uyarınca bu statüye sahip herhangi bir kişi veya kuruluşu kapsar. Almanya Federal Cumhuriyeti bir organdır.

**herhangi bir kişi veya insan grubu,
Almanya Federal Cumhuriyeti adına ve onun temsilcisi olarak hareket etmektedir.**

**aktif veya pasif,
doğrudan veya dolaylı olarak
kamu veya zel
Kasıtlı veya ihmal sonucu,
bilinçli veya bilinçsiz olarak**

Devlet sorumluluğu bağlamında (BM Kararı 56/83'n 1-11. maddeleri).

➔ Yönetim ve mahkemeler başarısız olduğunda, sorumluluk kaçınılmaz olarak **yasama organına düşer.**

Bu siyasi bir ilke değil, Uluslar sözleşmesi.

2. Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. Maddesi – Yasama organının temel görevi

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi açıkça şu yükümlülüğü getirir:

Yasama organı, **ciddi ihlalleri önlemek, kovuşturmak** ve durdurmak için **gerekli tüm önlemleri** almalıdır .

Sıradan kişiler için önemli noktalar:

- **polis veya savcılık makamına** yönelik değildir .
- **yasama organına** yöneliktir .
- , **yerel yargı yetkisi kurallarından bağımsız olarak** geçerlidir .
- Uluslar sözleşmesi ciddi ihlallerinin **etkili bir şekilde kovuşturulmadığı durumlarda** devreye girer .

➔ **Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 12. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi, Parlamentoyu bağlayıcı son koruma ve müdahale yetkisine sahip merci haline getirmektedir.**

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 12. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi, etkili şikayet için açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesini şart koşturmaktadır (AİHS'nin 6. ve 13. maddeleri).

2.1. Yasama görevi

Devletin şu yasaları çıkarması gerekir :

- Dördüncü Cenevre Sözleşmesi **ihlallerini suç haline getirin.**
- , kamu görevlileri ve üst düzey yöneticiler de dahil olmak üzere **tüm failer için geçerlidir .**

➔ **Yasama organı, uygun ve etkili cezai hükümler oluşturmaktan birincil derecede sorumludur** çünkü yasal korumada bir boşluk vardır – bu devletin bir başarısızlığıdır !

2.2. Kovuşturma veya iade yükümlülüğü

Devletin **yükümlülüğü şudur :**

- **şüphelileri aramak için ,**
- onları kendi mahkemelerine **getirmek veya**
- onları **başka bir yetkili devlete iade etmek .**

➔ **Takdir yetkisi yok , seçim yok, bekleme yok .**

2.3. Cezasızlığın Yasaklanması

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi şunları hariç tutar:

- siyasi değerlendirmeler,
- Bağışıklık,
- Zaman aşımı süresi,
- Yargı yetkisiyle ilgili bahaneler.

➔ **İhlaller cezasız kalmamalıdır .**

2.4. İç hukuktan bağımsızlık

İç kurallar gibi

- Güçler ayrılığı,
- Yargı yetkisi sorunları,
- Prosedürel engeller

Yargılamayı engellememelidirler .

➔ **Uluslar sözleşmesi, iç hukukun üstündedir.**

2.5. Harekete geçmemek de başlı başına bir ihlaldir.

Devlet harekete geçmezse :

- etkili yasalar çıkarmıyor,
- yargılanmadı
- İşlemler engellendi

Ardından **kendisi de** Uluslar sözleşmesi **ihlal etmeye devam eder .**

➔ **Hareketsizlik hukuka aykırıdır.**

Özet (ana ifade)

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi, yasama organını Uluslar sözleşmesi ihlallerini önlemek, kovuşturmak ve cezalandırmak için gerekli tüm önlemleri almakla yükümlü kılar. Bunu yapmamak, Uluslar sözleşmesi ihlali anlamına gelir.

Alman Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun 13-15. maddeleriyle bağlantı

- § 13: Devlet tarafından yönlendirilen saldırganlık
- § 14: Gözetim görevinin ihlali
- Bölüm 15: Bildirimde Bulunmama

➔ **Bu yasal düzenlemeler, Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesinin ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesinin ulusal düzeyde uygulanmasıdır.** Bunları uygulamayan veya uygulanmasını engelleyen herkes , hukukun üstünlüğü anayasal çerçevesi içinde Uluslar sözleşmesi ihlal etmiş olur.

3. Mahkemelerin (yargısal önyargı) Uluslar sözleşmesi ihlalleri davalarında neden yargı yetkisi bulunmamaktadır?

a) Uluslar sözleşmesi göre etkili şikayette bulunmak zorunludur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. ve 13. maddelerine göre :

- Herkesin hakkı vardır
 - bir **prosedür**
 - bir **şikayet**
- Sadece biçimsel olarak değil, **gerçekten etkili bir şekilde de.**

Eğer mahkemeler:

- Davayı geciktirmek
- Sorumlulukları reddetmek
- Dosyaları yayınlamayı
- Eksiklikler kapsamı

➔ Uluslar sözleşmesi **bağımsız bir ihlalini oluşturur** (“devam eden ihlal”).

b) **BM Kararı 56/83: Uyumsuzluk, başlı başına bir ihlaldir.**

BM'nin 56/83 sayılı Kararının 3, 32, 41 ve 56. maddelerine göre :

- İç hukuk, **bir ihlali haklı göstermez.**
- **Bu şartlara uyulmaması** Uluslar sözleşmesi aykırıdır.
- İhlallerin devam etmesi halinde,
 - **Sonlandırma-**
 - **Tazminatlar**
 - **Tekrarlanmama Yükümlülüğü Garantisi**

➔ **Etkin yardım sağlamayan mahkemeler de ihlalin bir parçasıdır .**

Bu, artık tarafsız kurumlar olmadıkları , aksine **ortak sorumluluk taşıdıkları anlamına gelir .**

4. Sonuç: Yerel hukuk kurgusunun yargı yetkisinin olmaması

Eğer:

- Mahkemeler, devlet ihlalinin bir parçasıdır.
- Yönetim, devletin ihlalinin bir parçasıdır.
- Dava açılmayacak.
- Tedaviler etkisiz kalmaya devam ediyor.

O halde aşağıdakiler geçerlidir:

➔ Ulusal kurgusu , Uluslar sözleşmesi **ihlal eden bu eylemler üzerinde yargı yetkisine sahip değildir.**

Bu bir görüş meselesi değil, tam tersine:

- Hiç kimse **kendi davasında yargıç** olmamalıdır .
- Devlet **kendi kendini denetlememeli** .
- Etkin hukuki koruma **artık garanti edilmiyor** .

5. Peki Parlamento neden hizmet ve teknik denetimden sorumludur?

Sıklıkla gözden kaçırılan en önemli nokta:

a) Parlamento dışarıdan biri değil, sorumludur.

Parlamento:

- **kanunlar belirler**
- **hükümeti ve yönetimi kontrol eder.**
- **Devlet teşkilatının genel sorumluluğunu taşır.**
- **anında müdahale etme yeteneğine sahiptir**

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesine ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesine göre :

- Mevcut yapılar başarısız olduğunda,
yasama organı harekete geçmelidir.
- Hareketsizlik de başlı başına ciddi bir suçtur.

➔ Uluslar sözleşmesi **gereği, Parlamento yetkili denetim ve müdahale merciidir.**

b) "Güçler ayrılığı" bahanesi geçerli değil.

Kuvvetler ayrılığı ilkesine başvurmak Uluslar sözleşmesi **aykırıdır** çünkü:

- Kuvvetler ayrılığı **bir sorumluluk kavramı değildir** .
- Uluslar sözleşmesi **devleti tek bir varlık olarak** kabul eder .
- Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi **tüm devlet organlarını bağlar**.

➔ Güçler ayrılığı ilkesi , **insan haklarını koruma bahanesi olarak kötüye kullanılmamalıdır**.

6. Uluslar Ceza Kanunu'nun [VStGB] 13-15. Bölümleriyle Bağlantı

Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun (VStGB) 13-15. maddeleri tam olarak bu mekanizmayı göstermektedir:

- § 13: **Devlet tarafından yönlendirilen saldırganlık**
- Bölüm 14: **Gözetim görevinin ihlali**
- Bölüm 15: **Bildirimde Bulunmama**

Üçü de:

- **Liderlik ve organizasyonel başarısızlıkları** belirleyin.
- **sivil üstlerini yakalamak**
- yakalama **eksikliği**

➔ Bu standartlar etkin bir şekilde uygulanmazsa , **Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi doğrudan uygulanır**.

Bu nedenle:

Parlamentonun **hizmet ve mesleki denetim görevini yerine getirme yükümlülüğü vardır**.

7. BM Şartı'nın 73. Maddesiyle İlişkisi (güven sorumluluğu)

Şartı'nın 73. Maddesine göre :

- Devletler **güven esasına göre hareket eder**.
- Temel ilke , **çelişki olmaksızın, insanların refahını en üst düzeye çıkarmaktır**.
- Kurumsal öz savunma yasaktır.

Eğer:

- İnsanlar zarar görüyor.
- Tedaviler etkisiz kalmaya devam ediyor.
- Denetim ihmal edilmiştir.

➔ **Devlet, müteveli sorumluluğunu ihlal eder**

. ➔ Parlamento , siyasi olarak değil, **hukuki olarak müdahale etmekle yükümlüdür** .

8. Nihai sonuç (sıradan kişiler için açık ve anlaşılır)

Parlamento neden sorumludur?

Çünkü:

1. devlet **tek bir varlıktır** .
2. Yönetim ve mahkemeler **başarısız oldu**.
3. Etkili bir şikayetin garantisi yoktur .
4. Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi, **yasama organını açıkça yükümlü kılmaktadır**.
5. Hareketsizlik başlı başına Uluslar sözleşmesi **ihlalidir** .
6. BM Şartı'nın 73. maddesi, **güvene dayalı yükümlülükleri güvence altına almaktadır**.

Ana mesaj

Parlamentonun denetleyici otorite olarak rolü gönüllü değil, zorunludur ; çünkü yasalar, idare ve mahkemeler Uluslar sözleşmesi ihlalleri karşısında yetersiz kalmıştır ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129 ve 146. maddeleri yasama organına nihai koruma ve müdahale görevini yüklemektedir .

İhmalin hukuki sonuçları: Alman Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun (VStGB) 13-15. maddeleri ve vekaleten mahkeme .

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi uyarınca yasa koyucunun görevi

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. Maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. Maddesinin Hukuki Niteliği

- emredici ulusal kamu Uluslar sözleşmesi (**ius cogens**)
- doğrudan bağlanma
- müsait değil
- devredilemez

Bu, mahkemelere değil , sadece savcılara değil, bir bütün olarak devlete yöneliktir ve asıl sorumluluk yasama organına aittir .

2. Yasama organının temel görevi (basitçe açıklanmış hali)

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi basitleştirilmiş haliyle:

Devlet, özellikle de yasama organı, ciddi ihlalleri **önlemek , durdurmak , kovuşturmak ve cezalandırmak** için **gerekli her şeyi yapmalıdır** .

Özellikle bu şu anlama gelir:

Yasama organı **beklememeli** ,
mahkemelere başvurmamalı , yargı
yetkisinden kaçınmamalıdır .

3. Yasama organının özellikle yapması gerekenler

3.1 Önlem (eylem öncesi)

Yasa koyucu şunları yapmalıdır:

1. **Net ve etkili cezai standartlar** oluşturun.
2. **Denetim ve raporlama yükümlülükleri** standartlaştırılmıştır.
3. **Bağımsız kontrol mekanizmalarının** sağlanması
4. **Yapısal cezasızlığı dışlayın**

➔ Yasaların pratikte bir etkisi yoksa, **yasama başarısızlığı söz konusudur** .

3.2 Müdahale (devam eden ihlaller durumunda)

Ciddi ihlallere dair kanıt bulunur bulunmaz, yasama organı şunları yapmalıdır:

1. **Hemen müdahale edin**
2. **soruşturmaları uygulamak**
3. **Yargısal engellerin kaldırılması**
4. **Yürütme ve yargı organlarını harekete geçmeye mecbur etmek**
5. **Dosyalara erişimin ve şeffaflığın sağlanması**

➔ Hareketsizlik **siyasi bir takdir meselesi değil** , Uluslar sözleşmesi **ihlalidir** .

3.3 Yaptırım (işlemden sonra)

Yasa koyucu şunları sağlamalıdır:

1. **Suçlular, kışkırtıcılar ve suç ortakları yargılanacaktır.**
2. **Ne dokunulmazlık, ne de zaman aşımı süresi.**
3. **Kamu görevlilerine karşı da cezai kovuşturma başlatılabilir.**
4. **Kurumlar hiçbir koruma sağlamaz.**

➔ Yaptırım uygulanmadığı takdirde, **ihlal devam etmektedir** .

3.4 Tazminatlar (Mağdurlara karşı yükümlülük – Talion Madde 28-25, 56 BM Kararı 56/83)

Yasa koyucu şunları yapmalıdır:

1. **Yaralanmanın sonlandırılması**
2. **Tazminat** (geri ödeme)
3. **Tazminat**
4. **rehabilitasyon**
5. **Tekrarlanmama garantisi**

(UN-RES 56/83 md. 28-35, 41, 56)

➔ Bu acil ve zorunlu adımlar atılmadığı takdirde , **Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi yerine getirilmiş sayılmaz .**

4. Mahkemelerin bunu değiştirmesine neden izin verilmiyor?

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. ve 13. maddelerine göre , etkili bir çözüm yolu bulunmalıdır.

Eğer mahkemeler:

- kendilerini yetersiz ilan etmek
- sürükleyip götürmek,
- Dosyaları vermeyi reddetmek,
- Örtbas edilmemesi,

Daha sonra:

- **Şikayet sonuçsuz kaldı.**
- Mahkeme de **bu ihlalin bir parçası olacak mı?**

➔ Bu durumda , yerel hukuk kurgusu , anayasal olarak etkilendiği ve yasal olarak atanmış tüm hakimlerin kanun tarafından kapsam dışında bırakıldığı için, **sistemik olarak ve istisnasız olarak yetersizdir .**

5. Ulusal Ceza Kanunu'nun [VStGB] 13-15. Maddeleriyle Bağlantı

Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun (VStGB) 13-15. maddeleri , tam olarak bu yükümlülüğün **ulusal** düzeyde uygulanmasını sağlamaktadır .

Alman Uluslararası Hukuka Karşı Suçlar Kanunu'nun 13. Maddesi – Saldırı Suçları

- **hükümet kontrolünü** ele geçiriyor
- **siyasi sorumlulukla** ilgili endişeler
- **sistemik suçları** hedef alıyor

Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun (VStGB) 14. Maddesi – Gözetim görevinin ihlali

- **Denetim zorunludur.**
- **Harekete geçmemek suç teşkil eder.**

Alman Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun 15. Maddesi – Bildirimde Bulunmama

- **Bildirimde bulunmama ayrı bir suçtur.**

➔ Yasama organı bu standartları **uygulamakta başarısız olursa** ,
Uluslar sözleşmesi **uyarınca ihmal suçu** işlemiş olur .

6. Yasama organının hareketsizliğinin hukuki sonuçları

Yasa koyucu **Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesine ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesine** uyarsa , aşağıdakiler zorunludur:

1. **Devlet hatası meydana geldi.**
2. **İç yargı yetkisi ortadan kalkar.**
3. **Yedek mekanizmalar devreye giriyor.**
4. **Yedek bir mahkeme gereklidir.**

Bu şundan kaynaklanıyor:

- **Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin** 146-149. Maddeleri
- BM Kararı 56/83 Madde 9–11, 56
- BM Şartı Madde 73 (güven sorumluluğu)

7. Vekil mahkeme – bunun anlamı (basit bir dille)

Vekalet mahkemesi **siyasi bir organ değil** , aksine:

- **bir koruma ve uygulama yetkisi**
- **Devlet kendi kendini düzeltmezse gereklidir.**
- **gerekli**
 - Koruma sağlamak için
 - kanunu uygulamak
 - Cezasızlığa son vermek için

➔ **Vekil mahkeme devletin yerini almaz** ,
aksine **devletin yetersizliğinin yerini alır.**

8. Ana mesaj (açık ve bağlayıcı)

Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 129. maddesi ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddesi, yasama organını aktif, derhal ve etkili bir şekilde müdahale etmeye mecbur kılmaktadır.

Bunu yapmaması halinde, kendisi de Uluslar sözleşmesi ihlal etmiş olur ki bu , Alman Uluslar sözleşmesi Karşı Suçlar Kanunu'nun 13-15. maddeleri kapsamında değerlendirilir ve zorunlu olarak yedek bir mahkemenin devreye girmesine yol açar.

Bir duyuru:

Hareketsizlik, dosyaların eksiksizliği ve kurumsal sorumluluk

Şu husus açık, doğrudan ve zorunlu olarak tespit edilmiştir ki

İletişimin başarısız olması veya gerçekleşmemesi durumunda Avrupa Konseyi'nin alacağı önlem, bir eylem planı şeklinde olabilir.

- Yapmak ya da bir
- Eksiklik

a) Uluslar sözleşmesi uyarınca Avrupa Konseyi'ne atfedilebilir ve

b) Avrupa Konseyi'nin Uluslar sözleşmesi yükümlülüklerinden birinin ihlalini teşkil eder.

BM 56/83 sayılı Kararının 2, 9-11, 31, 55-59. maddelerinde yer alan fiili hukuki yetkilerin devredilmesiyle sözleşme yapma yükümlülüğünün kesin kabulü olarak.

Dosyalara tam erişim hakkı, yalnızca mevcut belgelerin ifşasını değil, aynı zamanda dosyaların eksiksizliğini sağlama yükümlülüğünü de kapsar. Kayıp, bulunamayan veya iddia edilen şekilde mevcut olmayan dosyalar, ayrı bir görev ihlali teşkil eder. Sonuç olarak, bir kuruluşun mağduru delillerden mahrum bırakmak amacıyla emanet edilen belgeleri imha etmesi veya kullanılamaz hale getirmesi durumunda, belgelerin imhasına ilişkin ispat yüküyle ilgili yasal sonuçlar düzenlenir. Bu gibi durumlarda, mağdurun belgenin içeriğine ilişkin iddiaları kanıtlanmış sayılabilir; bu da delil engelleme biçimini oluşturur ve ispat yükünü dezavantajlı mağdur lehine kaydırır, çünkü emanetler Uluslar sözleşmesi özel hukuk değil, kamu zorunlu emredici hak kapsamındadır.

Uluslar sözleşmesi emredici normları bağlamında, belgelemedeki eksiklikler tarafsız değildir. Bunlar, örgütsel başarısızlığın kanıtıdır ve Uluslar sözleşmesi bağımsız bir öznesi olarak Avrupa Konseyi'ne atfedilebilir . Eksik belgelere atıfta bulunmak, aklayıcı bir kanıt sağlamaz, aksine devam eden eylemsizliği teyit eder.

, şeffaflık yükümlülüklerinin kurumsal eksiklikler, belgeleme yetersizlikleri veya iç sınıflandırmalar nedeniyle askıya alınamayacağını yasal olarak açıklığa kavuşturacaktır .

Uluslar sözleşmesi sistematiik ihlalleri kabul ediliyor ancak görmezden geliniyor.

- **BM-KARAR 71/189**
- Barış Hakkına Dair Bildirge.
- **BM-RES A-RES 66/137**
- Kamu Uluslar sözleşmesi alanında doğrudan zorunlu eğitim ve sertifika
- **UN-RES A/RES/66/164**
- savunucularını tehditlerden, saldırılardan, ayrımcılıktan veya misillemeden korumaya mecbur kılmaktadır .
- **BM Belgesi E/CN.4/2000/62:**
İnsan hakları ve temel özgürlüklerin ciddi ihlallerinin mağdurlarının tazminat, telafi ve rehabilitasyon hakkı.
Bu belge, mağdurların iç hukuk prosedürlerinden bağımsız olarak tazminat, telafi ve rehabilitasyon şeklinde telafi hakkına sahip olduklarını ortaya koymaktadır.
- **Birleşmiş Milletler'in A/RES/66/165 ve E/CN.4/1998/53/Add.2 sayılı iç göçmenlerin ve devlet şiddeti mağdurlarının korunmasına ilişkin kararları,** devletleri iç göçmenlere, iç göçmenlere ve sistematiik hak ihlallerinin mağdurlarına koruma ve hukuki yardım sağlamaya mecbur kılmaktadır.
- *Azınlık haklarının korunmasına ilişkin*
BM Kararı A/RES/66/166,
devletin azınlıkları yapısal ayrımcılıktan, dışlanmadan veya zorla asimilasyondan koruma yükümlülüğünü açıkça belirtmektedir.
- **BM'nin 56/83 sayılı Kararı,**
Uluslar sözleşmesi *aykırı fiillerden devletlerin sorumluluğuna ilişkin kuralları belirler.*
Özellikle
2-3, 9-11, 28-35, 41 ve 56. maddeler önemlidir ; bu maddeler devletin birliğini, sorumluluğunu ve tazmin etme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır. Bu kurallar doğrudan emredici hukuk (ius cogens) niteliğindedir ve vatandaş ile devlet arasındaki ilişkide rıza şartı aranmaksızın uygulanır.

2. Avrupa Yönergeleri

- **Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 25 Ekim 2012 tarihli ve 2012/29/AB sayılı Direktifi,** *suç mağdurlarının hakları, desteği ve korunmasına ilişkin asgari standartları belirlemekte ve 2001/220/JHA sayılı Çerçeve Kararının yerini almaktadır.*
Bu Direktif, üye devletlerin, yargı yetkisi konusunda ulusal bir ihtilaf olup olmadığına bakılmaksızın, mağdurları bilgilendirme, koruma ve tazminat sağlama yükümlülüğünü belirtmektedir.

3. Uluslar sözleşmesi hak ve kamu düzeni

- **Cenevre Sözleşmesi IV – SR 0.518.51 (Sivil Koruma)**
Madde 132–149, taraf devletleri silahlı veya işgal altındaki topraklarda sivillerin korunmasını sağlamakla yükümlü kılar.
İhlaller, devlet sorumluluğunu ve derhal uygulama yükümlülüğünü (talion) doğurur.
- **Roma Statüsü (Madde 6, 38–42 EGBGB),**
Uluslar sözleşmesi birlikte kamu hukuku düzenini (*ordre public*) tanımlar.

Mağdurlar ve iç göçmenler için önemli kararlar

Çözünürlük / Standart	Yıl	İçerik / Anlam
A/RES/60/147	2005	Ağır insan hakları ihlallerine maruz kalan mağdurların tazminat (iade, telafi, rehabilitasyon) hakkına ilişkin ilkeler ve yönergeler.
A/RES/58/177	2004	İç göçmenlerin korunması ve desteklenmesi – devletlerin iç göçmenlerin haklarını ve güvenliğini koruma yükümlülüğü.
A/RES/68/180	2014	Ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin korunması ve yardımı – ulusal standartlara uygun olarak devletlerin yükümlülüklerinin yinelenmesi ve güçlendirilmesi.
A/RES/78/205	2023	Ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin korunması ve desteklenmesinin koordinasyonu; devletlere ulusal işbirliği çağrısı.
A/RES/78/184	2023	Yerinden edilmiş kişilerin korunması, desteklenmesi ve kalıcı çözümler sunulması; BM 56/83 sayılı Kararı uyarınca devlet sorumluluğuna vurgu yapılması.
BM Güvenlik Konseyi Kararı 1265	1999	Silahlı çatışmalarda sivillerin korunması – sivillere yönelik şiddeti önleme ve cezalandırma yükümlülüğü.
BM Güvenlik Konseyi Kararı 1296	2000	Madde 1265'e Ek – İnsani yardımın korunması, yardım kuruluşlarının erişimi, mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin korunması.
BM-KARAR 56/83	2001	Devlet sorumluluğu kuralları – devletlerin birlik, sorumluluk ve Uluslar sözleşmesi aykırı fiiller durumunda tazmin etme yükümlülüğü.
Cenevre Sözleşmesi IV – SR 0.518.51	1949	Silahlı veya işgal altındaki topraklarda sivil savunma ve sivilleri koruma görevi (Madde 132-149).
Direktif 2012/29/AB	2012	AB içinde suç mağdurlarının hakları, desteklenmesi ve korunmasına ilişkin asgari standartlar.
Roma Statüsü / Alman Medeni Kanununa Giriş Yasası (EGBGB) Madde 6, 38–42	1998	kamu düzeni (ordre public) – insan haklarının korunmasının ulusal yasalara üstünlüğü.

TEHLİKE:

- **Devlet dokunulmazlığı ve Viyana Diplomatik İlişkiler Sözleşmesi'nin 41. maddesi, Uluslar sözleşmesi kapsamındaki suçlar için geçerli değildir. Dayanak: Cenevre Sözleşmeleri'nin 146-149. maddeleri – Özel Sözleşme IV**

grup	devletin görevi	Zorunlu içerik (sıradan kişiler için anlaşılabilir)	Zorunlu yasal dayanak (tam metni)
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	Mağduriyet durumunun kabulü	İç hukuk davalarının olup olmamasına, devam edip etmemesine veya sonuçlanıp sonuçlanmamasına bakılmaksızın mağdur olarak kabul edilmek.	BM belgesi E/CN.4/2000/62; Genel Kurul kararı A/RES/60/147
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	Yaralanmanın sonlandırılması	Zararlı herhangi bir eylemin veya ihmalin derhal sonlandırılması; ihmal, devam eden bir insan hakları ihlali olarak kabul edilir.	Genel Kurul Kararı 56/83, Madde 30 ve 41
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	tazminat	İnsan hakları ihlallerinin yaşanmadığı durumda var olabilecek yasal devletin yeniden kurulması.	Genel Kurul Kararı 56/83 Madde 35
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	Tazminat	Dolaylı ve gelecekteki zararlar da dahil olmak üzere, maddi ve manevi tüm zararların tam olarak tazmini.	Genel Kurul Kararı 56/83, Madde 36; BM Belgesi E/CN.4/2000/62
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	rehabilitasyon	İnsan onurunun tıbbi, psikolojik, sosyal ve hukuki olarak yeniden tesis edilmesi.	Genel Kurul Kararı A/RES/60/147; BM Belgesi E/CN.4/2000/62
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	Tekrarlanmama garantileri	İnsan hakları ihlallerinin önlenmesi için yapısal, yasal ve kurumsal önlemler.	Genel Kurul Kararı 56/83, Madde 30 ve 31
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	Dosyalara ve gerçeğe erişim	Dosyalara tam erişim, nedenler, failer ve sorumlular konusunda açıklama ve şeffaflık.	Genel Kurul Kararı A/RES/60/147; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 6 ve 13
Ağır insan hakları ihlallerinin kurbanları	kovuşturma	Failerin, kışkırtıcıların ve suç ortaklarının devlet dokunulmazlığı veya zaman aşımı olmaksızın zorunlu olarak yargılanması.	Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmeleri (IV) 146 ila 149. Maddeler
İç göçmenler	Koruma durumu	Sınırı geçmeye gerek	Genel Kurul Kararı

		kalmadan koruma; iç sınır dışı edilme bile koruma statüsü için yeterlidir.	A/RES/66/165; Genel Kurul Kararı A/RES/58/177
İç göçmenler	Güvenlik ve koruma	Şiddetten, tehditten, yeniden yerinden edilmekten ve insanlık dışı muameleden korunma.	Güvenlik Konseyi Kararları 1265 (1999) ve 1296 (2000)
İç göçmenler	Hukuki yardım	Adalette etkin erişim, destek, tazminat ve kalıcı çözümler.	Genel Kurul Kararı A/RES/68/180; Genel Kurul Kararı A/RES/78/205
İç göçmenler	İade veya güvenli alternatif	Gönüllü geri dönüş veya zorlama olmaksızın kalıcı ve güvenli bir alternatif.	Genel Kurul Kararı A/RES/78/184
İnsan hakları savunucusu	Misillemelerden korunma	Tehditlerden, saldırılardan, ayrımcılıktan veya misillemeden korunma.	Genel Kurul Kararı A/RES/66/164
İnsan hakları savunucusu	Faaliyetin tanınması	Meşru insan hakları çalışmalarının tanınması; suç haline getirilmesinin yasaklanması.	Genel Kurul Kararı A/RES/66/164
İnsan hakları savunucusu	Etkin devlet koruması	Sadece resmi mevzuat değil, devlet kurumları tarafından alınan aktif koruyucu önlemler.	Genel Kurul Kararı A/RES/66/164
Etkilenen tüm gruplar	Barış hakkı	Yapısal şiddetten, korkudan, yıpranmadan ve sürekli zulümden korunma.	Genel Kurul Kararı 71/189 – Barış Hakkına İlişkin Bildirge
Etkilenen tüm gruplar	Zorunlu insan hakları eğitimi	Kamu görevlilerinin ulusal kamu hukuku alanında zorunlu eğitim ve sertifikalandırılması.	Genel Kurul Kararı A/RES/66/137
Etkilenen tüm gruplar	Devletin başarısız olması durumunda alternatif eylemler	Devlet organlarının işlevini yerine getirememesi veya yokluğu durumunda koruyucu ve düzeltici yükümlülüklerin üstlenilmesi.	Genel Kurul Kararı 56/83, Madde 9 ila 11
Etkilenen tüm gruplar	Devlet	Ulusal alanda işlenen	Savaş Zamanında

	dokunulmazlığı yok	ciddi suçlarda devlet dokunulmazlığının kaldırılması.	Sivililerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmeleri (IV) 146 ila 149. Maddeler
Etkilenen tüm gruplar	Uluslar sözleşmesi üstünlüğü	Uluslar sözleşmesi, bağlayıcı Uluslar sözleşmesi ve mağdur haklarını dışlamamalıdır.	Ulusal Ceza Mahkemesi Roma Statüsü; kamu politikası
Etkilenen tüm gruplar	Derhal uygulama yükümlülüğü	Misilleme derhal ve eksiksiz olarak ödenmelidir; gecikme hakların daha da ihlali anlamına gelir.	Genel Kurul Kararı 56/83, Madde 28 ila 35
Avrupa Birliği içindeki mağdurlar	Bilgi, koruma ve destek	Yargı yetkisi ihtilaflarına bakılmaksızın mağdurlara aktif bilgi, koruma ve destek sağlanması.	Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 25 Ekim 2012 tarihli 2012/29/AB sayılı Direktifi